

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНИХ РОБІТ СТУДЕНТІВ, ЯКІ
НАВЧАЮТЬСЯ ЗА НАПРЯМОМ 6.030102 ПСИХОЛОГІЯ;
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 6.03010201 ПСИХОЛОГІЯ

ОДЕСА
2015

Методичні рекомендації склали : к. психол. н. , доцент кафедри соціальної допомоги та практичної психології Кременчуцька М.К.

Затверджено на засіданні кафедри соціальної допомоги та практичної психології ІІПО Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. Протокол № 74 лютого 2015 р.

Затверджено до друку вченою радою Інституту інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. Протокол № 7 от 17 березня 2015 р.

Рецензенти:

завідувач кафедри соціальної допомоги та практичної психології, професор, доктор біологічних наук, Псядло Е.М.

завідувач кафедри клінічної психології, професор, кандидат медичних наук Херсонський Б. Г.

Посібник містить відомості про вимоги до дипломних робіт із психології, про організацію їхнього виконання й захисту в Інституті інноваційної й післядипломної освіти ОНУ імені І.І. Мечникова, консультативні рекомендації з вибору теми й теоретичних основ роботи.

Посібник призначено для студентів денної й заочної форми навчання за фахом «Психологія» і може бути використано студентами й викладачами кафедр як рекомендації до керівництва й підготовки дипломних робіт рівня «бакалавр» та «спеціаліст».

Ціль рекомендацій – надати методичну допомогу студентам в організації учбово-дослідницької діяльності та забезпечити єдині критерії оформлення дипломної наукової роботи.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Оформлення дипломної роботи

Приблизна структура й конкретний зміст структурних елементів дипломної роботи

РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента над дипломною роботою

Науковий керівник та його обов'язки

РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ І ОЦІНКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Захист дипломної роботи

Оцінювання дипломної роботи

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

ДОДАТКИ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Підсумкова державна атестація випускників включає:

- державний екзамен із спеціалізації;
- захист дипломної роботи.

До дипломної роботи студента-випускника пред'являють загальні вимоги. Вона має:

- носити науковий характер;
- відповідати принципам логічності, чіткості, достовірності викладу фактичного матеріалу;
- відображати вміння студента-випускника користуватися науковими методами і прийомами дослідження по відбору, обробці і систематизації інформації;
- бути чітко структурованою, включати належним чином оформлені бібліографічні посилання, список використаних наукової і навчальної літератури.

В Інституті інноваційної і післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова тематика дипломних робіт розробляється викладацьким складом випускаючих кафедр і щорік коректується з погляду на науковий досвід, побажання фахівців, які беруть участь в рецензуванні робіт, і рекомендації державної екзаменаційної комісії (ДЕК). Проте студенту-випускникові також надається можливість обрати "свою" актуальну тему дипломної роботи.

Завідувач кафедру і викладачі надають методичну, консультаційну допомогу студенту-випускнику в період всього циклу підготовки дипломної роботи. Безпосереднє керівництво виконанням дипломної роботи здійснюється науковим керівником, якого призначають з професорсько-викладацького складу відповідної кафедри.

Дипломна робота показує, на якому рівні знає студент-випускник методи наукового дослідження складних психологічних явищ, уміє

узагальнювати і робити висновки, обґрунтувати пропозиції, і давати рекомендації в межах предмету дослідження.

Оформлення дипломної роботи

Дипломна робота має бути грамотно і акуратно оформлена і зброшурована. Оформлення дипломної роботи є елементом виконання і оцінюється при її захисті. Вивчення порядку оформлення слід провести до початку написання дипломної роботи, оскільки це допоможе визначити її основні параметри.

1. Дипломна робота готується в двох екземплярах (паперовий та електронний). Оформлена дипломна робота повинна мати палітурку.

2. Загальний обсяг: 60-70 сторінок. До цього обсягу не включаються додатки.

Кількість сторінок основної частини, яка складає більше або менше від необхідного обсягу, свідчить про невміння виділяти головне в теоретичному і практичному матеріалі.

3. Робота виконується на білому папері формату А4 (210 x 297 мм). Текст роботи викладається на одній стороні аркуша. Кожна сторінка роботи оформляється з такими полями: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм.

5. Розмір основного шрифту тексту – 14, «Times New Roman»

6. Міжрядковий інтервал – 1,5.

7. Розмір абзацу – 1,25 см.

8. Робота обов'язково має відповідати структурі:

– титульний аркуш

– зміст;

– текст роботи, що складається зі вступу, розділів із висновками, поділених на параграфи, загальні висновки;

– список використаної літератури;

– додатки.

9. Всі сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами по порядку від титульного аркуша до останнього, без пропусків і повторень. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, другою – зміст, на першій сторінці номер не ставиться. На наступних сторінках номер проставляється в правому верхньому кутку без крапки. Список літератури включається в загальну нумерацію, і останнім листом роботи нумерується останній аркуш списку літератури.

Текст оформляється наступним чином:

1. Титульний аркуш оформляється за типовим стандартом, що містить всі передбачені реквізити. На титульному аркуші науковий керівник і завідувач кафедри ставлять свій підпис під рішенням про допуск роботи до захисту. Закінчена і оформлена відповідно до вимог робота повинна бути підписана автором на самій останній сторінці тексту.

2. Зміст роботи поміщають після титульного аркуша. Слово «ЗМІСТ» записують у вигляді заголовка, вирівняного по центру рядка прописними буквами. У змісті роботи перелічуються всі розділи і параграфи дипломної роботи, а також номери сторінок, з яких вони починаються (Додаток 2).

3. Розділам в рамках всієї роботи надаються порядкові номери, позначені арабськими цифрами. Пишеться слово «розділ», і після номера розділу ставиться крапка.

4. Параграфи дипломної роботи також нумеруються арабськими цифрами в рамках кожного розділу. Номер параграфу складається з номера розділу і номера параграфа, розділених крапкою. В кінці номеру параграфа ставиться крапка. Номер відповідного розділу або параграфа ставиться на початку заголовка.

5. Висновки до розділів не нумеруються.

6. Найменування розділів записується у вигляді заголовків з вирівнюванням по центру сторінки. Слова «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ» слід

розташовувати по центру рядка без крапки в кінці і писати (друкувати) прописними буквами. Відстань між заголовками, назвами розділів і текстом має складати 3 інтервали.

7. Назви параграфів пишуться рядковими буквами (крім першої прописної).

8. У заголовках не можна переносити слова, використовувати підкреслення.

9. Кожний розділ дипломної роботи належить починати з нової сторінки, а параграфи – продовжувати, відступивши 1,5 інтервали від попереднього тексту.

10. Таблиці, графіки та малюнки в обов'язковому порядку забезпечуються підписами. Заголовки таблиць пишуться зверху. Над заголовком праворуч пишеться слово "Таблиця" і вказується її номер. Заголовки графіків і малюнків пишуться знизу. Під заголовком зліва пишеться слово "Малюнок" або його скорочення "Рис." і також ставиться порядковий номер. Нумерація таблиць і малюнків є самостійною у кожному розділі роботи і представляється в десятковому вигляді. Наприклад, у розділі 1 таблиці будуть мати номери 1.1, 1.2; в розділі 2 - 2.1, 2.2, 2.3 і так далі. (Додаток 4).

11. До роботи необхідно додати відгук наукового керівника (Додаток 6) і рецензію на дипломну роботу (Додаток 7).

Зразкова структура дипломної роботи виглядає таким чином:

1. Титульний аркуш

2. Зміст

3. Вступ

– обґрунтування теми дослідження і її актуальності

– об'єкт дослідження

– предмет дослідження

– мета дослідження

– завдання дослідження

- опис методів дослідження
- опис бази дослідження
- практичне значення роботи
- 4. Основна частина
 - теоретичний розділ
 - емпіричний розділ
- 5. Загальні висновки
- 6. Список використаної літератури
- 7. Додатки

Конкретний зміст окремих структурних елементів дипломної роботи

1. Титульний аркуш. Правила оформлення титульного аркушу визначені керівництвом Інституту інноваційної і післядипломної освіти.

2. Зміст роботи (Додаток 2). Складає 1-2 сторінки. Необхідно вказати назви всіх розділів і підрозділів із зазначенням початкових сторінок. Назви розділів і підрозділів мають бути короткими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

3. Вступ – 3-5 сторінок (5-7 % обсягу). У вступі необхідно:

– розкрити різні аспекти актуальності проблеми; подати обґрунтування обраної теми (проблеми) в контексті науково-практичних задач психології та наукових напрямків, які розвиваються на кафедрі;

– визначити об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження. Завдання дослідження можуть бути вирішені за допомогою методів, які застосовує дослідник в своїй роботі. Рекомендується відзначити конкретну базу дослідження, терміни проведення дослідження;

– розкрити практичне значення проведеної роботи, тобто вказати на можливість упровадження одержаних результатів в практичну діяльність при рішенні конкретних клініко-психологічних, юридичних або експертних

задач.

Остаточне редагування вступної частини роботи доцільно виконувати на завершальній стадії дослідження, коли досліджувана проблема постає перед автором в повному обсязі.

Обґрунтування теми дослідження та її актуальність. Стисло описується стан досліджуваних психологічних фактів і явищ за даними літературних джерел. Визначається коло питань, які не вирішені, слабо висвітлені або вимагають уточнення. Виходячи з цього, виявляється суперечність, яку можна усунути за допомогою рішення проблеми дослідження, що витікає з вищезгаданої суперечності. Ця проблема і є основним критерієм актуальності запланованого дослідження.

Ключові слова:

Актуальність дослідження даної проблеми пов'язана з тим, що ...
(подібні) *дотепер досліджені вельми недостатньо*

Сучасні психологічні дослідження ... показують, що ...

У сучасній психології наголошується значний вплив ... *(посилання)*

У контексті проблеми можна позначити такі найактуальніші аспекти...

Для того, щоб з'ясувати характер зазначених змін, необхідно...

Об'єкт дослідження. У загальному значенні об'єкт дослідження – це фрагмент, частина реальності, на яку спрямовано науковий пошук. Об'єкт в психологічних дослідженнях – це якийсь психічний процес, деяке психічне явище, до якого звернув увагу дослідник, – або індивіди (групи людей) як носії психіки.

Найчастіші помилки у його визначенні пов'язані з тим, що за об'єкт дослідження вважають саме конкретних випробовуваних і таким чином його подають (проте це – емпірична база дослідження, яку студент має описувати далі). Інша часта помилка: зазначення як об'єкту вивчення – динаміки якого-небудь процесу, зв'язку між явищами, характеристики деякого явища (це цілком може стати предметом вашої роботи).

Проте обмовимося, що у разі прикладного характеру дослідження його

об'єкт може співпадати з емпіричною базою, тобто як об'єкт дійсно може виступати конкретна соціальна спільнота, наприклад, виробничий колектив досліджуваної організації, або група хворих, або кандидати на виборну адміністративну посаду і т.п.

Предмет дослідження. Предмет дослідження є поняттям вужчим, ніж об'єкт дослідження. Предмет дослідження – сторона або аспект об'єкту, який безпосередньо вивчається, «висвічується» в об'єкті. Предмет дослідження визначається самою темою дипломної роботи і може співпадати з назвою дипломної роботи.

Як предмет психологічного дослідження може бути взята величезна кількість психічних явищ і їхніх сторін:

- ... психічні властивості, стани, процеси, функції;
- ... види поведінки, діяльності і спілкування;
- ... просторові, часові та інтенсивні характеристики окремих явищ, їхні взаємовпливи;
- ... взаємозв'язки між психічними і фізіологічними явищами і т.д.

Приклад (об'єкт і предмет дипломної роботи «Вивчення особливостей формування компонентів структури професійної самосвідомості у студентів-психологів»):

«Об'єктом дослідження виступає професійна самосвідомість як соціально-психологічне явище. Предметом є вивчення особливостей формування компонентів структури професійної самосвідомості студентів педагогів-психологів».

Мета дослідження. Мета – це те, що бажають одержати в результаті проведеної роботи. Мета дослідження формується, виходячи з проблеми, яку належить вирішити студентові в процесі виконання дипломної роботи.

Можливими цілями психологічного дослідження можуть бути такі:

Визначити характеристики явища, що вивчає студент. Підставою для постановки такої мети може бути виявлена в літературному огляді неповнота опису психічного явища або суперечності між емпіричними даними різних

авторів.

Виявити зв'язки психічних явищ. Пам'ятайте, що встановлення самого факту існування зв'язку не є достатнім, оскільки теза про єдність психіки давно прийнята в психології і не потребує додаткових доказів. Дослідження взаємозв'язків передбачає визначення їхніх особливостей: тісноти, спрямованості, стійкості, загальної структури і т.ін.

Довести ефективність розробленої психокоректувальної методики. Така мета є досяжною лише в експериментальній процедурі з використанням «контрольної групи» і при дотриманні інших вимог до обґрунтованості висновків з одержаних результатів. Необхідно як мінімум довести, що саме дане коректувальне втручання є чинником, який обумовлює очікувані зміни, а також, що ці зміни дійсно відбивають поліпшення в тій або іншій сфері психічних процесів.

Ключові слова: визначити, з'ясувати, виявити, розглянути, обґрунтувати, побудувати, розробити і т.д.

Завдання дослідження. Завдання мають відповідати цілям роботи і предмету дослідження, розкривати і деталізувати їх. Завдання – це конкретні дрібні цілі. Вони можуть бути розподілені на головні і неголовні, що дозволяє зосередитись на рішенні головних завдань і разом з тим тримати на увазі другорядні задачі. Критерій постановки завдань: від загального до часткового.

Найчастіше дипломна робота вимагає постановки 3-5 завдань, під номерами: 1, 2, 3...

Перелік завдань звичайно містить:

- 1) вивчення літератури на тему...
- 2) підбір методик для діагностики...
- 3) вимірювання такого-то психологічного показника у таких-то випробовуваних,
- 4) обробку одержаних результатів із застосуванням методів математичної статистики,

5) аналіз одержаних результатів.

Ключові слова: проаналізувати ..., здійснити огляд ... виявити ..., зіставити ..., сформулювати ...

Опис методів дослідження. Методи дослідження – це перевірені наукою способи отримання нового знання. Всі дослідницькі методи можна розподілити на: теоретичні методи наукового пізнання (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, індукція, дедукція, моделювання та ін.); методи збору емпіричної інформації (спостереження, експеримент, опитування, аналіз продуктів діяльності, зокрема документів, та ін.); методи обробки одержаних даних (методи математичної статистики і якісний аналіз).

Обґрунтований вибір методів спирається, перш за все, на розуміння специфіки об'єкту і предмету дослідження, а ось вже конкретні прийоми і техніка (у психології їх часто називають «методиками») визначаються поставленими завданнями і умовами проведення дослідження. У вступі методи, як правило, тільки перелічуються. Необхідне і аргументоване обґрунтування вибору методів (конкретних методик) дослідження наводиться в наступних розділах.

Приклад:

«Під час дослідження було застосовано такі методи:

- теоретичні (аналіз психологічної літератури з проблеми дослідження);
- емпіричні (спостереження, анкетне опитування, тестування);
- методи статистичної обробки результатів дослідження».

Опис бази дослідження. Повідомляється, де проводилося дослідження, і визначається вибірка. Визначення обсягу вибірки обумовлене дослідницькими завданнями. В більшості випадків для виявлення відмінностей на достатньо значущому рівні загальний обсяг експериментальної і контрольної груп має складати біля 50 осіб, при умові хоча б приблизної рівності по числу людей в одній і іншій групі.

Якщо в подальшій обробці експериментальних даних планується

застосовувати кореляційний аналіз, то обсяг вибірки може складати 30-35 осіб.

Статевий склад вибірки визначається цілями дослідження або задається самим об'єктом вивчення (реальний колектив). Якщо студент створює експериментальну групу, то можна керуватися таким міркуванням: краще взяти вибірку, в якій порівну представлено чоловіків і жінок, оскільки в ході роботи може бути знайдена диференціація міжстатевих відмінностей в даному психічному явищі.

Практичне значення. Практична значущість як фундаментального, так і прикладного дослідження пов'язана з тією конкретною, відчутною користю, яку можуть принести його результати, допомогти комусь в практичній діяльності. При цьому важливо не просто заявити («взагалі») про корисність одержаних вами результатів, а зазначити, для чого саме вони можуть бути використані.

Приклад:

«Апробований в роботі комплекс психодіагностичних методик може бути використано при вивченні специфіки особистісного самовизначення людей літнього віку».

«Розроблена програма тренінгу може бути застосована для роботи з персоналом в умовах організаційних змін».

Основна частина. Змістовна сторона основної частини дипломної роботи має продемонструвати одержаний студентом комплекс теоретичних знань, практичних умінь за фахом, а також особистих якостей. Основна частина складається з теоретичного і практичного розділів і може мати два або три розділи.

Перший розділ (глава) (30-35% від загального обсягу робіт) визначається як теоретичний розділ. Він структурно складається з 2-4 підрозділів, містить теоретичний виклад важливих аспектів проблеми, критичний огляд джерел і історію питання. Доцільним (але не обов'язковим)

також є виклад змісту рекомендованих методичних і методологічних підходів до рішення досліджуваної проблеми.

У теоретичній частині необхідно розкрити головні, ключові поняття, що стосуються проблеми дипломного дослідження. Обрану тему необхідно розглянути в проблемному полі різних психологічних концепцій, які містять в собі опис, пояснення, визначають можливості прогнозу і корекції явища, що цікавить автора.

Крім того, теоретична частина має включати обґрунтування гіпотез, цілей і завдань даного дослідження. Теоретична частина має бути підсумована думками про сучасний стан проблеми, рівень розробленості поглядів на дане явище, як сучасних, так і тих, що склалися історично. Необхідно відзначити якнайменше розроблені і суперечні точки зору, аби науково-практичне значення дипломного дослідження стало якнайбільш очевидним.

Кількість параграфів теоретичного розділу визначається числом даних аспектів проблеми, важливих для дипломного дослідження.

Висновки до розділу. Розділ тексту має закінчуватися висновками (не більш 3-5). Розмір одного висновку приблизно – один абзац (5-7 рядків).

Найпоширеніші помилки

1. Дуже дрібна структуризація тексту. Мінімальний розділ, що має власну назву і винесений в зміст, повинен складати не менше 5-7 сторінок.
2. Недостатня структуризація. Розділ обов'язково треба розбити на параграфи.
3. Незбалансована структура, тобто дуже велика різниця в обсягах однопорядкових частин тексту (параграфів або розділів). Найтипівіший випадок в студентських роботах: теоретичний розділ займає до 90% основного тексту, а емпіричний – лише 5-10%.
4. Невідповідність посилань в тексті джерелам в списку літератури, наявність там «мертвих душ».

Другий розділ (50-60% від загального обсягу роботи). Емпіричний розділ відводиться, зазвичай у експериментальному дослідженні, в ньому дається опис процесу та результатів дослідження, – тобто подана програма дослідження, характеристика методів його проведення, опис дослідницької роботи студента з випробовуваними (таблиці, графіки, малюнки демонструють достовірність одержаних під час дослідження результатів), а також аналіз і інтерпретація одержаних даних. Формулюються рекомендації і пропозиції, які мають практичне значення. Розділ може містити 3-4 параграфи.

Необхідно коректно вживати поняття «експериментальне дослідження». Не всяке емпіричне дослідження є експериментальним. Слід пам'ятати, що емпіричне дослідження, на відміну від експериментального, не має містити в своїх висновках тверджень про причинно-наслідкові залежності між змінними величинами, а тільки твердження про взаємозв'язок змінних і міру їхньої значущості.

Стандартна структура цього розділу містить такі параграфи.

1. Програма емпіричного дослідження та гіпотеза (припущення) дослідження
2. Основні результати, їх опис.
3. Аналіз (обговорення) результатів.
4. Висновки.

Програма емпіричного дослідження демонструє вміння студента спланувати, організувати і провести самостійне наукове дослідження. У ній ще раз уточнюються мета і завдання емпіричного дослідження. Надається гіпотеза (припущення) дослідження. Характеризується вибір емпіричної бази дослідження (місце і умови проведення дослідження, вибірка, тобто контингент випробовуваних, їхні соціально-демографічні і психологічні характеристики, кількість випробовуваних, наявність експериментальної і контрольної груп і т.д.). Обґрунтовується (на відміну від простого переліку у вступі) вибір методів збору емпіричних даних. Якщо використана методика є

добре відомою та опублікована у відкритому друці, то можна обмежитися тільки зазначенням її автора (з ініціалами!) і точної назви та посиланням на літературне джерело. Якщо ж методика ще не опублікована, або опублікована в спеціальному виданні малим тиражем (менше 500 прим.), то необхідно привести її опис.

Детально описуються етапи і процедури дослідження, їхня послідовність. Згадуються всі обставини, що можуть хоча б імовірно вплинути на одержані дані. Це необхідно для того, щоб, спираючись на опис автора роботи, будь-хто бажаючий зміг би детально повторити це дослідження – і, отже, дійти подібних результатів.

Зазначаються методи обробки первинних даних. Кількісна обробка даних передбачає уміння студента користуватися апаратом математичної статистики.

Гіпотеза (припущення) дослідження. Гіпотеза – це логічно обґрунтоване припущення дослідника про наявність зв'язку між явищами (що пов'язане з чим), які ним вивчаються; про природу цього зв'язку (кореляційний або причинно-наслідковий зв'язок); про характер цього зв'язку (наприклад, прямо впливає або опосередковано); про закономірності динаміки явища (тобто які механізми розвитку, як проходить процес) і т.д.

Висування гіпотез є бажаним, але не обов'язковим елементом дослідницької роботи. Не завжди можливо передбачити результат емпіричного дослідження, тим більше, якщо воно має пошукову спрямованість, коли немає інформації про об'єкт, що дозволяє сформулювати гіпотезу.

Вимоги до гіпотез (умови доброї гіпотези) можна представити таким чином.

1. Гіпотеза не має містити понять, які не одержали емпіричної (експериментальної) інтерпретації, інакше вона не є верифікованою.
2. Вона не має суперечити раніше встановленим науковим фактам.
3. Вона має бути простою (менше можливих припущень).

4. Добра гіпотеза може бути прикладена до ширшого кола явищ.
5. Гіпотеза має бути принципово верифікована при даному рівні знань.
6. У формулюванні гіпотези не має бути неясних термінів, слід чітко позначити очікуваний зв'язок подій.

Основні результати, їхній опис. Результати дослідження можуть бути представлені в різній послідовності:

1. Відповідно до поставлених цілей і завдань (тобто, результати подають відповідно до цілей і розкриваючи завдання послідовно одне за одним).

2. Відповідно до методів дослідження (тобто, дані описуються відповідно до результатів, одержаних при застосуванні однієї методики, потім – наступної і т.д.).

3. Відповідно до феноменів, що вивчаються (наприклад, спочатку – особливості мотиваційної сфери, потім – особливості самосвідомості, далі особливості інтелектуальних процесів і т.д.).

Ця частина дипломної роботи може містити таблиці, графіки, діаграми, кореляційні плеяди, які ілюструють найважливіші результати дослідження. Часткові дані, а також проміжні розрахунки розташовують в Додатку до роботи. При великому обсязі таблиць (більше 2/3 сторінки) їх так само слід поміщати в додаток. Крім того, в додатки поміщають зразки методичного інструментарію (опитні листи, дослідницькі протоколи), ілюстративні матеріали і т.п.

Якщо в тексті є спеціальна аббревіатура, то при першому застосуванні вона пояснюється (наприклад, ВПФ – вищі психічні функції), а надалі пояснень не треба.

Аналіз і обговорення результатів. Один з істотних розділів для виявлення рівня дипломної роботи. Цей розділ вимагає аналізу одержаних результатів з погляду поставлених цілей і завдань, висунутих гіпотез. Треба оцінити, наскільки вдалося підтвердити або спростувати поставлені гіпотези,

чи вдалося досягти поставлених цілей і завдань і т.д. Крім того, обговорення результатів передбачає співставлення одержаних результатів із проблемами, підходами, розглянутими в теоретичній частині. У цій частині можна обговорити внесок даної дипломної роботи до розробки поставленої проблеми, до застосування нового підходу, розширення методичного апарату тощо.

Висновки до розділу. Розділ тексту має закінчуватися висновками (не більш 5-7). Розмір одного висновку приблизно – один абзац (5-7 рядків). Висновки цього розділу є найбільш важливою і значущою частиною роботи. Висновки є узагальненим викладом основних результатів дослідження. Вони мають, по-перше, відповідати поставленим завданням дослідження, а, по-друге, підтверджувати або спростовувати спочатку висунуті гіпотези. Оптимальне число висновків – чотири-п'ять.

Деколи, у разі прикладного характеру дослідження, висновки доповнюються практичними рекомендаціями. Важливо прослідити, щоб рекомендації були адресними, тобто призначалися конкретним фахівцям в тій або іншій галузі суспільної практики, а не взагалі невідомо кому.

Загальні висновки. (3-4 сторінки, 4-5 % загального обсягу роботи). Це завершальна частина роботи. За своїм змістом закінчення звичайно, так би мовити, «симетричне» вступові, тобто в ньому автор ще раз формулює актуальність виконаної роботи, визначає її місце серед інших напрямків психологічних досліджень та психологічної практики.

Закінчення має містити загальну оцінку результатів виконаної роботи, її теоретичної і емпіричної частин. Змістовно та кількісно загальна оцінка результатів відповідає поставленим у вступі задачам.

В закінченні необхідно розглянути одержані результати, зважаючи на майбутні напрямки дослідження даної проблеми, оцінити можливість практичного застосування одержаних результатів, описати нові перспективні напрямки, що виникли під час дипломного дослідження і т.ін.

Закінчення може бути написане за такою схемою:

Актуальність проблеми.

Висновки по теоретичній частині у відповідності із задачами.

Висновки по емпіричній частині у відповідності із задачами.

Можливість практичного застосування одержаних результатів.

Список використаної літератури (приблизно 40-50 джерел) містить відомості про всі використані джерела інформації. Список використаної літератури розміщується після закінчення. Список літератури, використаної при виконанні роботи (бібліографія), включає всі літературні джерела, до яких звертався автор, працюючи над темою. На всі поставлені до списку літератури джерела мають бути посилання в тексті. При згадці в тексті прізвищ ініціали ставляться перед прізвищем (Л.С. Виготській, В. Вундт).

Список літератури потребує особливої уваги:

1. Треба дотримуватися балансу між наведеними в списку використаної літератури джерелами по двох вимірюваннях: монографічні (книжкові) і періодичні (журнальні) публікації, а також останні (5 років) і ранні видання (не раніш за 15 - 20 років давнини при умові їх перевидання).

2. Повинні бути представлені роботи вітчизняних дослідників.

3. У всіх академічних роботах списки літератури мають відповідати правилам опису друкованих творів. Ці правила викладено в Держстандарті України (приклад оформлення списку використаних джерел подано в Додатку 3).

У сучасній науковій літературі використовуються такі варіанти оформлення посилань.

1. Бібліографічний покажчик в кінці роботи (список літератури) оформляється як нумерований список (за абеткою) прізвищ авторів.

При описі джерела зазначається тільки його порядковий номер [7]. Якщо ви просто згадуєте, перелічуючи, авторів, які працювали над схожою проблемою, то номери їхніх праць розділяються крапкою з комою: [5; 6; 18; 21; 34]. Якщо в тексті наведено цитату, то в квадратних дужках указується номер цитованого джерела в даному списку і через кому – номер сторінки:

[14, с. 236].

2. Список літератури складається за тим же алфавітним принципом, але не нумерується. Після цитати в тексті в квадратних дужках указується прізвище автора, рік видання цитованої праці і номер сторінки. Наприклад: [Карвасарський, 1978, с. 175]. У разі, коли у вашому списку наводяться праці різних авторів з однаковими прізвищами, дається прізвище з ініціалами: [Фрейд З., 1921, с. 18].

У будь-якому випадку (нумерований список чи ні) джерела розташовуються за абеткою прізвищ авторів, а при їх відсутності – за назвами книг. Спочатку йдуть праці, опубліковані на українській та російській мовах, потім – на іноземних мовах. Праці одного автора розташовуються в хронологічному порядку їх публікації. Окрім друкованих публікацій, до списку літератури можуть увійти і рукописи, зокрема дипломні і дисертаційні роботи.

5. *Додатки.* Додатки містять матеріали змістовного характеру – таблиці, блок-схеми, дослідницькі анкети, форми звітності і т.п.

Робота може містити один або декілька додатків в кінці роботи. Кожен додаток має починатися з нового аркуша (сторінки), із зазначеним в правому верхньому кутку словом "ДОДАТОК", і мати змістовний заголовок. Якщо в роботі є більше одного додатку, їх нумерують послідовно арабськими цифрами (без знаку N), наприклад: ДОДАТОК 1, ДОДАТОК 2 і т.д.

РОЗДІЛ 2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Розробка програми і написання наукової роботи належить до самостійної форми підготовки фахівця.

Порядок виконання дипломної роботи включає наступні етапи (Додаток 1):

1. Формулювання теми і складання особистого робочого плану.
2. Систематизація матеріалу як результат роботи над джерелами, проведення експериментів, аналіз одержаних даних.
3. Підготовка тексту, його технічне оформлення і подання роботи науковому керівнику.
4. Доопрацювання тексту по зауваженнях наукового керівника і подання остаточного варіанту тексту на кафедру.
5. Підготовка до захисту (складання тексту вступного слова, вивчення зауважень офіційного опонента, отримання допуску до захисту на засіданні кафедри).
6. Процедура захисту.

Тематика дипломних робіт, наукових керівників і списки студентів затверджуються випускаючою кафедрою. Студенти самі обирають зі списку, який знаходиться на кафедрі, ту чи іншу тему. Але вони і самостійно можуть запропонувати тему роботи, виходячи з її актуальності, відповідності спеціальності, своїх наукових інтересів і сучасного стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми.

Зробивши вибір, студент подає заяву на кафедру з проханням затвердити тему дипломної роботи і призначити наукового керівника. Тему дипломної роботи затверджують на засіданні кафедри, і студента прикріплюють до наукового керівника.

Під час виконання дипломної роботи студента консулює науковий керівник. Крім того, студент у разі потреби може користуватися консультаціями інших викладачів, як випускаючої кафедри, так і інших

кафедр університету.

Самостійна робота студента над дипломною роботою

Дипломна робота може бути: експериментальною (самостійне дослідження студента, володіння методикою експерименту і ін.) і теоретичною (студент проводить поглиблене дослідження, вивчення і узагальнення досвіду практичної роботи).

Дипломну роботу рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті (перший варіант). Це дозволяє вносити до тексту необхідні зміни і доповнення як за ініціативою самого автора, так і у зв'язку із зауваженнями керівника. Перший варіант дипломної роботи може не претендувати на бездоганне зовнішнє оформлення, проте при його написанні необхідно дотримуватися загальних вимог, що полегшить наступне кінцеве оформлення. До таких вимог головним чином відносять: написання першого варіанту дипломної роботи на окремих листах паперу, з одного боку, з полями (приблизно 3-4 см), чітко і розбірливо.

Студенту необхідно ознайомитися з основною літературою, присвяченою обраній темі, і скласти план основних розділів і параграфів. Писати перший варіант роботи пропонується за планом, не відкладаючи оформлення чорнового варіанту на останні дні встановленого терміну подання роботи. Під час роботи студент доповнює перелік літератури, коректує і деталізує план роботи.

При обробці експериментального матеріалу особливу увагу рекомендується приділити наочності і змістовності таблиць, малюнків, схем, графіків.

При цьому слід кожний розділ роботи виконувати повністю, прагнути до його завершеності, формулюючи висновки і роблячи наступний перехід до нового розділу. Є можливим і інший спосіб підготовки першого варіанту дипломної роботи, при якому автор починає оформлення лише тоді, коли буде зібрано практично весь необхідний матеріал.

Під час підготовки чорнового варіанту слід звернути увагу на вибір

необхідних формулювань, які б найбільш просто і чітко, коротко і доступно відбивали зміст поставлених питань. Не слід вживати забагато складних синтаксичних конструкцій, і навпаки, надмірно коротких, лаконічних фраз, слабо пов'язаних між собою логічно, з наявним подвійним тлумаченням і т.д.

У роботі необхідно дотримуватися єдиного стилю викладу матеріалу, орфографічної і синтаксичної письменності. Наукова мова відрізняється від мови публіцистики, тому наукова робота не має містити пафосних і надмірно емоційних думок, пропагандистських і призовних гасел. Слід уникати також жорстких, категоричних оцінок окремих досліджень, напрямів і їхніх авторів без надання відповідних доказів або, якщо оцінку запозичено, без посилань на цитовані джерела.

Захоплення емоційно насиченими епітетами, образами і метафорами небажане. У науковому тексті, на відміну від художньо-літературного, звичайно переважають стійкі структури і обороти; це дозволяє не відволікатися на «красу стилю», а зосереджуватись на значущій інформації – фактах, думках, висновках, аргументах і т.п.

У дипломній роботі не рекомендується вживати слова і вирази, які є штампами – на зразок *"на всі сто процентів"*, *"на даний момент"* і т.п.; слід уникати частих повторень слів або словосполучень. Разом з тим необхідно прагнути дотримання загальноприйнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів. У тексті допускаються прийняті скорочення (с. – сторінка, ст. – стаття, і т.п. – і тому подібне, і т.д. – і так далі, та ін. – та інші).

У випускній роботі не рекомендується вести виклад від першої особи однини: «Я вважаю», «Мені здається», «На мою думку». Найприйнятнішою вважається безособова форма: "Можна вважати", "Слід взяти до уваги", «В експерименті використовувалися...», «Було одержано наступні дані», «Як показує аналіз результатів».

Виконану в чорновому варіанті дипломну роботу студент дає на перегляд керівникові. З урахуванням зроблених ним зауважень автор вносить в неї необхідні зміни і доповнення. Після остаточного узгодження з

керівником чернетки дипломної роботи можна оформляти чистий варіант.

Науковий керівник і його обов'язки

Роль керівника полягає в методичній допомозі: уточнення теми, корекція цілей і завдань, вибір основних методів, оцінка роботи в цілому. Надалі науковий керівник рекомендує необхідну літературу, статистичні і довідкові матеріали, джерела по темі.

В ході виконання дипломної роботи науковий керівник проводить передбачені розкладом бесіди і консультації. Тут керівник виступає як опонент, указуючи студентові на недоліки аргументування в композиції, стилі викладу матеріалу, даючи поради по встановленню наявних недоліків. При ознайомленні з рукописом керівник може перевірити точність виконаних розрахунків, правильність обраних і застосованих методик, об'єктивність висновків і пропозицій. Проте за об'єктивність початкових даних і правильність всіх розрахунків відповідальність покладається на автора дипломної роботи.

Науковий керівник є офіційним експертом кафедри і складає письмовий відгук на остаточний варіант дипломної роботи. Оформлений письмовий відгук наукового керівника має бути представлений на кафедру до захисту дипломної роботи.

У відгуку керівник всебічно характеризує якість дипломної роботи, обґрунтовує актуальність і новизну дипломного дослідження, відзначає позитивні сторони, особливу увагу звертає на наявні недоліки, дає оцінку практичної значущості дослідження. На завершення керівник уточнює можливість або недоцільність представлення дипломної роботи для захисту на засіданні Державної атестаційної комісії (Додаток 6).

Слід зважати на те, що негативний відгук наукового керівника не є перешкодою для захисту дипломної роботи на засіданні атестаційної комісії, якщо студент визнає його недостатньо об'єктивним.

РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ І ОЦІНКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

На засіданні кафедри призначається день захисту і організовується попереднє прослуховування всіх затверджених на кафедрі дипломних робіт. Дипломна робота з відгуком наукового керівника і іншими матеріалами подається завідувачеві кафедрою, який і вирішує питання про допуск дипломної роботи до захисту, про що робиться відповідний запис на титульній сторінці.

Дипломні роботи, допущені кафедрою до захисту, направляють на рецензування. Як рецензенти можуть бути залучені професори і викладачі Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, якщо вони не працюють на випускаючій кафедрі, професори і викладачі інших вищих навчальних закладів, практичні психологи і провідні фахівці в галузях, які відповідають тематиці дипломної роботи.

Рецензент зобов'язаний ретельно ознайомитися з дипломною роботою і дати розгорнену (1-2 друковані сторінки) письмову рецензію з критичною оцінкою дипломної роботи. Рецензія має бути представлена не пізніше, ніж за тиждень до захисту (див. Додаток 7).

Висновок рецензії має містити конкретну оцінку дипломної роботи і констатацію того факту, що випускник заслуговує (не заслуговує) на надання відповідної кваліфікації.

Робота брошурується у порядку розташування її структурних елементів і разом з допоміжним наочним матеріалом (таблицями, стимульним матеріалом) подається в остаточному вигляді на кафедру до початку роботи ДЕК.

До Державної екзаменаційної комісії перед захистом дипломної роботи подаються такі документи:

- 1) довідка деканату про виконання студентом навчального плану і оцінок по теоретичних дисциплінах, курсових роботах, навчальній практиці;
- 2) дипломна робота в двох екземплярах: перший – на папері, другий – одним суцільним файлом на електронному носії (електронна версія дипломної роботи має бути ідентичною паперовій).

3) відгук наукового керівника;

4) рецензія на роботу.

На ДЕК подаються всі матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність дипломної роботи (друковані статті по темі дослідження, тези наукових доповідей, акти запровадження результатів роботи в практику та ін.).

Захист дипломних робіт

Захист дипломних робіт проводиться на відкритому засіданні комісії в терміни, визначені навчальними планами і відповідно до графіку, який затверджується ректором університету з обов'язковою оцінкою по прийнятій системі. До захисту дипломної роботи допускаються тільки ті студенти, які цілком виконали навчальний план, пройшли всі передбачені планом практики. Черговість захисту дипломних робіт визначається наперед.

Процедура захисту.

1. В ході відкритого засідання комісії її голова називає прізвище, ім'я, по батькові студента, тему роботи, називає керівника і рецензента.

2. До захисту роботи студент має підготувати доповідь, розраховану на 10-12 хвилин (алгоритм доповіді – в Додатку 5).

Доповідь можна читати по наперед написаному тексту, але, оскільки доповідь і відповіді на питання членів комісії піддаватимуться оцінці в першу чергу, необхідно ретельно продумати її зміст і бажано вивчити напам'ять. Дуже сприятливе враження на членів комісії справляє голосне, чітке і коротке мовлення, використання наочних демонстраційних матеріалів, функція яких полягає в тому, щоб вигідно представити основні результати роботи в стислій і ємній формі.

Оптимально зміст доповіді включає такі частини.

- Актуальність і практичну значущість роботи.
- Предмет, об'єкт і гіпотезу дослідження.
- Цілі і завдання дослідження.
- Методи дослідження (без докладного опису) і коротка характеристика

випробовуваних.

- Короткий опис ходу дослідження і його результати.
- Висновки і рекомендації.

3. Після усного виступу студента голова комісії пропонує присутнім поставити питання. Питання можуть бути пов'язані з темою дипломної роботи, а можуть бути значно ширшими, ніж тема роботи, оскільки захист має на меті виявити не тільки знання по темі дослідження, але й рівень загальної підготовки випускника по вибраній спеціальності.

Питання допомагають краще розкрити достоїнства роботи, тому необхідно уважно вислухати кожне питання (використовуючи навички активного слухання), уточнити при необхідності його значення. Це дасть необхідний запас часу для обміркування своєї відповіді. Відповідаючи, необхідно дотримуватися тільки суті питання, не відхилятися в деталі.

4. Після відповідей на питання слово надається керівникові роботи, який характеризує студента і його роботу.

5. Після виступу керівника зачитується відгук рецензента, його зауваження (обов'язкові за процедурою) і рекомендована оцінка (секретар кафедри за декілька днів до захисту знайомить студента з відгуком наукового керівника і рецензією).

6. Студент відповідає на зауваження рецензента. Тут рекомендації ті ж самі, що і при відповіді на питання до доповіді.

7. Голова пропонує бажаним висловитися про враження від дипломної роботи, що захищається.

8. Студенту надається завершальне слово. У ньому звичайно звучать слова подяки на адресу тих осіб, які допомогли йому відбутися як фахівцю в ході виконання випускної роботи.

9. На цьому процедура захисту дипломної роботи закінчується. Хід захисту фіксується в протоколі ДЕК.

Ухвалення рішення відбувається у самому кінці, тобто після завершення виступів всіх студентів, намічених цього дня, на закритому

засіданні комісії. Студенти та публіка на цей час покидають приміщення.

10. Після ухвалення відповідного рішення про оцінки (і, відповідно, про надання відповідної кваліфікації) голова комісії повідомляє його студентам.

Оцінювання дипломної роботи

Підсумкова оцінка дипломної роботи формується з таких складників:

- а) оцінка керівника дипломної роботи;*
- б) оцінка рецензента дипломної роботи;*
- в) середня оцінка успішності студента за період навчання;*
- г) середня оцінка захисту дипломної роботи (за оцінками всіх членів комісії).*

Критерій оцінки дипломної роботи

Оцінка «відмінно» ставиться в таких випадках:

- дипломна робота виконана на високому науково-теоретичному, методологічному рівні;
- обрана автором тема відрізняється актуальністю і новизною, розробка проблеми – оригінальна, мети дослідження досягнута;
- робота повністю відповідає вимогам кафедри і змісту дослідження по конкретній дисципліні;
- основні тези роботи сформульовані переконливо і аргументовано, розкриті всесторонньо, глибоко і є результатом самостійної дослідницької діяльності автора;
- експериментальна частина дослідження виконана коректно, використані методики і процедури їх застосування достовірні;
- рекомендації і пропозиції дослідження мають чітко виражену практичну спрямованість.
- по структурному оформленню, мові і стилю робота виконана строго відповідно до вимог, що пред'являються до неї;
- автор використовував різноманітні джерела інформації, актуальний фактологічний матеріал;

- робота виконана і подана у встановлений термін;
- робота одержала позитивну рецензію і відгуки;
- доповідь і відповіді автора на питання в ході захисту були змістовними, чіткими, переконливими і суттєвими.

Оцінка «добре» ставиться в таких випадках:

- дипломна робота в цілому виконана на досить високому науково-теоретичному рівні, завдання дослідження досягнуті;
- обрана тема є актуальною, відповідає вимогам кафедри і проблематиці конкретної дисципліни;
- автор досить чітко сформулював, відносно глибоко розкрив і обґрунтував основні тези роботи;
- пропозиції і рекомендації сформульовані автором в результаті послідовних логічних міркувань і мають практичну значущість;
- у структурі, мові і стилі роботи є лише незначні погрішності;
- використані джерела достатньо різноманітні;
- дослідження підготовлене у встановлений термін;
- на роботу одержано в цілому позитивні відгуки і рецензії;
- доповідь на захисті була змістовною і чіткою, відповіді на питання були суттєвими та переконливими.

Оцінка «задовільно» ставиться в таких випадках:

- робота виконана на недостатньо високому методологічному рівні, цілі і завдання дослідження досягнуті не повністю;
- обрана тема в цілому актуальна, але сам характер і структура її розробки не повною мірою відповідають вимогам кафедри і змісту дослідження по конкретній дисципліні;
- основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації;
- автор проявив відносну самостійність при написанні роботи, обмежився лише декількома першоджерелами;
- в оформленні, стилі і мові є погрішності, з помилками дано

довідковий апарат;

- дослідження підготовлене з деякими відхиленнями від встановлених термінів проходження, контролю і подання роботи до захисту;

- робота одержала переважно позитивну оцінку в рецензіях і відгуках;

- доповідь під час захисту була відносно змістовною, відповіді на питання – задовільними.

Оцінка «незадовільно» ставиться в таких випадках:

- представлена робота не відповідає вимогам кафедри, напрямку дослідження по конкретній дисципліні;

- цілі і завдання не досягнуті, автор не зміг розкрити, переконливо довести і чітко сформулювати основні тези дослідження, в змісті роботи припустився серйозних помилок;

- робота не є результатом самостійної дослідницької діяльності (плагіат), використані джерела нечисленні і одноманітні, є серйозні погрішності в оформленні, мові, стилі;

- робота виконана з серйозними порушеннями, рецензії на дослідження негативні, автор не допущений до захисту;

- при задовільно підготовленій роботі студент на захисті не зумів показати досить знань для отримання позитивної оцінки.

Підставою для оцінки «незадовільно» на захисті може послужити кожний окремо з п'яти вищеназваних критеріїв, а не все в сукупності.

Оцінка за дипломну роботу може бути понижена в таких випадках:

1. Оформлення

1.1. Наявність невиправлених друкарських помилок і пропущених рядків.

1.2. Відсутність назв таблиць, графіків, гістограм.

1.3. Відсутність пояснень та умовних позначень до таблиць і графіків.

1.4. Відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків.

1.5. Відсутність в роботі вступу або висновків, або і того, і іншого.

1.6. Наявність помилок в оформленні бібліографії: багато «глухих»

виносок (коли є виноска на автора ідеї, але немає посилання на саму роботу, де ця ідея обговорюється).

1.7. Наявність помилок в оформленні бібліографії: список літератури виконаний не за ДСТУ.

1.8. Пропуск в змісті окремих параграфів або навіть цілих розділів.

2. Недоліки оглядово-теоретичного розділу роботи

2.1. Наявність фактичних помилок у викладі «чужих» експериментальних результатів або теоретичних позицій.

2.2. Відсутність посилань на важливі літературні джерела, які безпосередньо стосуються вирішуваної проблеми і опубліковані в доступній для студента літературі не менше двох років тому.

2.3. Використовування великих фрагментів чужих текстів без зазначення їхнього джерела (зокрема – дипломних робіт інших студентів і праць з Інтернет-джерел).

2.4. Відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблемі дослідження.

2.5. Відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблемі дослідження.

2.6. Теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмету власного емпіричного дослідження.

2.7. Назва роботи не відбиває її реального змісту.

2.8. Робота розпадається на дві різні частини: теоретичну і емпіричну, які погано зістикуються одна з одною.

2.9. Має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.

3. Недоліки емпіричного розділу роботи

3.1. Робота побудована на основі чужої методики, модифікованої і скороченої автором без перевірки якості модифікації і скорочень.

3.2. Автор використовує методики без посилання на джерело їх отримання та/або їхнього автора, а також без посилання на результати їх психометричної перевірки.

3.3. Робота не містить докладного опису процедури проведення дослідження: за наведеним описом відтворити процедуру не є можливим.

3.4. У роботі відсутня інтерпретація одержаних результатів, висновки побудовані як констатація первинних даних. Немає зіставлення між собою даних, одержаних різними методами.

3.5. При описі результатів свого дослідження, заснованого на кореляційних зв'язках, автор зісковзує на причинно-наслідкові інтерпретації.

4. Етичні аспекти дипломного дослідження

4.1. Автор порушив етичні норми, невиправдано розкривши анонімність учасників дослідження.

4.2. Автор використовує дані інших дослідників без посилання на їхні роботи, де ці результати опубліковані.

4.3. Автор формулює практичні рекомендації, які можуть завдати шкоди психологічному благополуччю респондентів.

4.4. Автор формулює практичні рекомендації, пропонуючи рішення, що виходять за межі його професійної компетентності, наприклад: «розформувати», «підвищити на посаді», «нагородити» і т.д.

Оцінка, виставлена ДЕК, є остаточною і опротестовуванню не підлягає. У тих випадках, коли захист дипломної роботи визнано незадовільним, комісія вирішує, чи може студент подати до захисту повторно ту ж роботу після доробки і усунення недоліків, або йому необхідно працювати над іншою темою.

Дипломні роботи, які пройшли процедуру захисту, передаються в архів на зберігання (термін зберігання – 5 років).

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

- 1.Бюлетень ВАК України. - № 9-10, 2011
- 2.ДСТУ 3008-95. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – К.: Держстандарт України, 1995. – 38 с.
- 3.Гавриш Л.Н. Науково-дослідна діяльність студентів у вищих начальних закладах. – Полтава, 2004. – 44 с.
- 4.Готтсданкер Р. Основы психологического эксперимента: Учеб. пособие. – М.: МГУ, 1982. – 464 с.
- 5.Карандашев В.Н. Квалификационные работы по психологии: реферативные, курсовые и квалификационные: Учеб.-метод. пособие. - М.: Смысл, 2002. – 80 с.
- 6.Методичні вказівки щодо виконання дипломної роботи за освітньо – кваліфікаційним рівнем спеціаліст зі спеціальності: 7.03010201 «Психологія». – Дніпропетровськ, 2014. – 33 с.
- 7.Умберто Эко Как написать квалификационную работу. / Пер. с ит. Е. Костюкович. — М.: Книжный дом Университет, 2003. — 2 изд. — 240 с.

ДОДАТОК 1.

ЗАГАЛЬНА ЛОГІКА
визначення основних характеристик дослідження
при виконанні дипломної роботи

ПРОБЛЕМА	Що треба вивчити?
ТЕМА	Як це назвати?
АКТУАЛЬНІСТЬ	Чому дану проблему потрібно на даний час вивчати?
ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	Що розглядається, вивчається, аналізується?
ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ	Як розглядається об'єкт, які нові відносини, функції розкриваються в роботі?
ЦІЛЬ	Який результат має намір одержати студент ?
ЗАВДАННЯ	Що треба зробити, щоб ціль була досягнута?
ГІПОТЕЗА	Що не очевидно в об'єкті, що дослідник бачить у ньому такого, на що не зауважили інші?

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ	
1.1. Структура самосвідомості	5
1.2. Розвиток самосвідомості в онтогенезі	12
1.3. Проблема професійної самосвідомості	20
1.4. Особливості формування професійної самосвідомості в школярів	22
1.5. Особливості формування професійної самосвідомості в студентів	24
Висновки до 1 розділу	29
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ В СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ	
2.1. Програма та методи дослідження	30
2.2. Результати дослідження когнітивної підструктури професійної самосвідомості в студентів-психологів	33
2.3. Результати дослідження когнітивної підструктури професійної самосвідомості в студентів-психологів	45
Висновки до 2 розділу	59
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63
ДОДАТКИ	68

ДОДАТОК 3.

Приклади оформлення бібліографічного описання в листі використаних джерел

Характеристика источника	Пример оформления
Один автор	Максименко С.Д. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування) / С.Д. Максименко. – К.: Главник, 2005. –112 с.
Несколько авторов	Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк , В.І. Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
Посилання на словник	Ярошевский М.Г. Краткий психологический словарь / под ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1985. – 431 с.
Посилання на монографію	Орбан-Лембрик Л.Е. Психологічні засади спілкування: [монографія] /Л.Е. Орбан-Лембрик, Ю. Подгурецкі. – Івано-Франківськ.: Нова Зоря, 2008. –416 с.
Посилання на автореферат	Касаткіна О.В. Психолого-педагогічні основи розвитку комунікативної компетентності студентів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О.В. Касаткіна; Рівненський держ. гуманітарний ун-т. – Івано-Франківськ, 2007. – 27 с.
Посилання на статтю в книзі, збірнику	Кириченко В.В. Експериментальний дизайн дослідження уявлення персоналу про ситуацію організаційних змін / В.В.Кириченко // Проблеми емпіричних досліджень у психології. – К.: Гнозис, 2008. – С. 229-235.
Посилання на статтю в журналі	Максименко С.Д. Метод дослідження особистості / Ю.Д.Максименко//Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – №7. – С.1-8.
Тезисы докладов и материалы конференций	Шапошникова О.В. Феномены профессионального самоопределения студентов // Социологическое знание и социальные процессы в современном обществе: Сб материалов Третьей межинститут. науч.-практ. конф. молодых ученых, Киев, 27 июня 2003 г. / АПН Украины, Ин-т психологии имени Г. Костюка. – Мн.: ООО «ФУАинформ», 2003.– С. 190–196.
Електронні джерела інформації	Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.rsi.ua

ДОДАТОК 4.

Приклад оформлення таблиці, що включено до тексту роботи

Таблиця 1.1

(перша таблиця першого розділу)

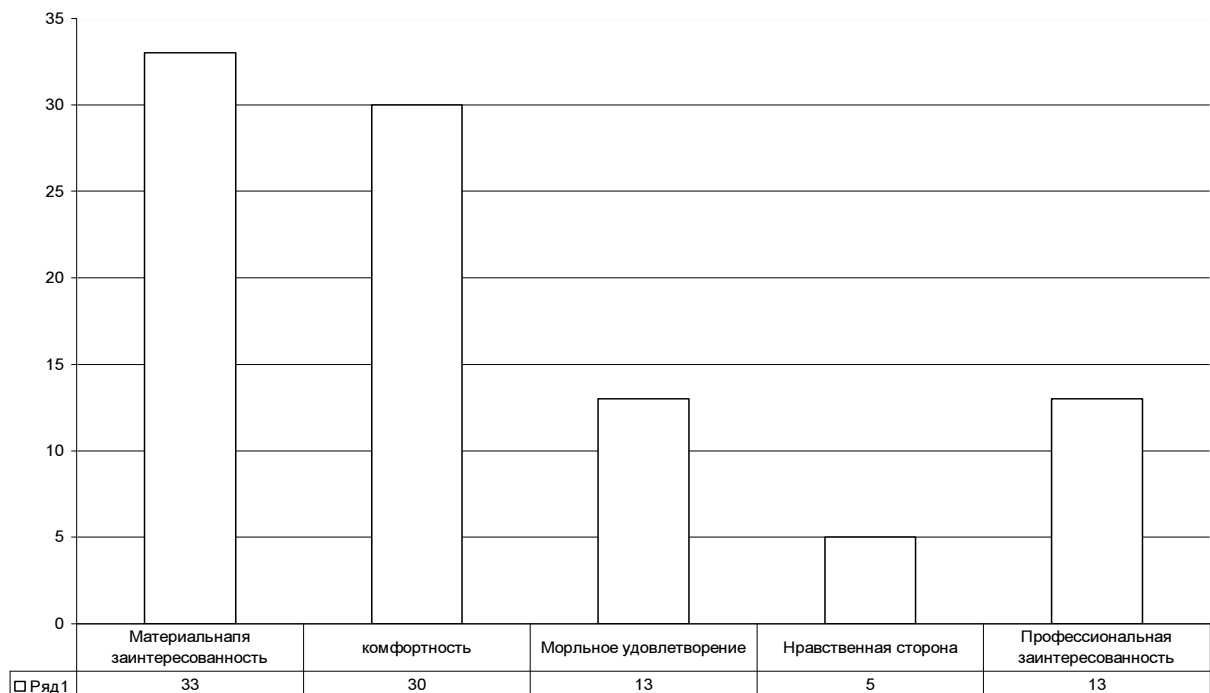
Сравнение средних значений показателей
механизмов психологической защиты у матерей и отцов

Показатели механизмов психологической защиты матерей и отцов (в абсолютных единицах)								
Испытуемые/ защиты	отрицание	вытеснение	регрессия	компенсация	проекция	замещение	Интеллектуализация	формирование реакции
	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср	Ср.±ош.ср.
М (матери)	6,71±2,20	5,02±0,30	8,45±0,05	3,95±1,20	5,18±1,89	4,23±0,96	6,13±0,12	4,79±0,06
М (отцы)	6,97±1,40	6,28±0,10	3,97±0,09	3,24±1,10	4,72±1,98	5,21±1,27	8,28±0,09	3,59±0,09
t (матери-отцы)	-0,46	-2,26*	7,14***	1,74	0,76	-1,96	-4,14**	2,25*

Условные обозначения: М – средние значения; t – критерий значимости различий Стьюдента.

* – различия, значимые при $p < 0,05$ ** – различия, значимые при $p < 0,01$ *** – различия, значимые при $p < 0,001$

Приклад оформлення рисунків, що включено до тексту роботи

Рис. 2.1 Мотиви вибору професії, %
(перший рисунок другого розділу)

ДОДАТОК 5.

Схема доповіді по захисту дипломної роботи
(із розрахунку 10 – 12 хвилин)

Розділ виступу	Зміст розділу	Час
<i>Звернення: Шановні члени Державної атестаційної комісії! Вашій увазі пропонується дипломна робота на тему...</i>		
Постановка проблеми (вступ й теорія)	1) В 2-3 реченнях дається характеристика актуальності теми. Формулюється практична потреба, що обґрунтовує необхідність дослідження. 2) Стисло вказати на дослідження із проблеми (досить перелічити імена провідних дослідників).	1-2 хв.
Методична частина	3) Указати основну мету роботи й розділити цю мету на завдання . 4) Указати предмет і об'єкт дослідження 5) Сформулювати припущення (гіпотезу) про те, як можна вирішити поставлену вище проблему. 6) Перелічити методи й методика , використовувані в роботі. і розповісти про етапи проведеного дослідження (де, коли, при яких обставинах, на якому матеріалі й т.п. проводилася робота)	2-3 хв.
Результати й висновки	7) <i>У процесі вирішення поставлених завдань отримані наступні результати:</i> Коротко в тезовій формі розповісти про найбільш важливі результати дослідження. Один з найцікавіших результатів можна розглянути докладніше як приклад з використанням наочних матеріалів. Розповісти про форму подання отриманих результатів (зведені таблиці, графіки, схеми й т.п.). Якщо використовувалися особливі методи аналізу даних (наприклад, стат. аналіз), вказати на принципи й критерії даного аналізу	4-5 хв
Висновок	8) <i>У результаті проведеного дослідження було зроблено наступні висновки:</i> Коротко перелічити основні висновки по роботі. Обов'язково сказати про підтвердження або непідтвердження висунутої гіпотези 9) <i>Опираючись на висновки, були зроблені наступні пропозиції:</i> Оцінити значимість роботи, указавши де й ким можуть використовуватися отримані результати. Висунути припущення про напрямки й перспективність подальших досліджень проблеми.	1 – 2 хв
Завершується доповідь словами: <i>Доповідь закінчена, спасибі за увагу.</i>		
РАЗОМ		8-12

Допоміжний ресурс по оформленню літератури: <http://vak.in.ua/do.php?s=5&a=1>

Форма відгуку наукового керівника

ВІДГУК

на дипломну роботу студента (ки) _____ курсу _____ відділення
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
Інституту інноваційної та післядипломної освіти
кафедри _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

за темою _____

Актуальність роботи: Дипломна робота розроблена на актуальну для сучасного розвитку суспільства тему

Це тим більш актуально.....

Методична сторона роботи: (логічне розташування матеріалу в роботі, доцільне та вміле використання термінології, вміння робити правильні висновки).

Змістовна сторона роботи: Зміст роботи цілком відповідає поставленому завданню. У роботі розглядається

Позитивним є те, що

Крім того, в роботі

В роботі зроблений

Дослідник (ця) проявив знання психологічних наук, використовував психологічні терміни і підходи для розкриття теми.

Недоліком змістовної сторони дипломної роботи є те, що

Практична сторона роботи: (практичне значення роботи).

Технічна сторона роботи: (відповідність вимогам оформлення дипломних робіт).

Висновок: (досяжність мети, теоретична та практична значущість, професійна компетентність) і заслуговує (оцінка).

Науковий керівник

Посада, ступінь, звання,

(ПІП)

Форма відгуку рецензента

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента (ки) _____ курсу _____ відділення
 Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
 Інституту інноваційної та післядипломної освіти
 кафедри _____

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

за темою _____

Оцінка окремих складових дипломної роботи:

1. *Оформлення роботи* - _____
 (відповідність оформлення дипломної роботи встановленим університетом вимогам: кількість сторінок; оформлення титульного листа, рисунків, таблиць, діаграм, посилань, списку літератури тощо)
 2. *Структура та логічність побудови роботи* - _____
 (відповідність змісту назви теми, наявність та зміст Вступу; виділення глав, в кожній по декілька параграфів, наявність та зміст Висновків, логіка побудови роботи в цілому та в межах окремих розділів)
 3. *Фактичний матеріал* - _____
 (наявність фактичного матеріалу, зібраного студентом та доцільність його використання. Ступінь новизни статистичного та іншого фактичного матеріалу, що використано в дипломній роботі)
 4. *Використання сучасних інструментів аналізу* - _____
 (побудова графіків, діаграм, таблиць, використання статистичних методів аналізу, тощо)
 5. *Розрахунки та рекомендації* - _____
 (наявність розрахунків, проведених студентом, ступінь їх обґрунтованості. Наявність та ступінь обґрунтованості рекомендацій та пропозицій, викладених в роботі та відбиваючих власний погляд студента)
 6. *Використання літератури* - _____
 (масштаби представлення в роботі сучасних досліджень даної проблематики, критичність аналізу публікацій та підходів, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах)
 7. *Повнота та деталізація* - _____
 (ступінь повноти та деталізації при розкритті основних аспектів теми роботи)
- Загальний висновок рецензента _____
 Загальна оцінка _____

Рецензент

_____ посада (із вказівкою місця роботи), ступінь, звання

_____ (ПІП)